

Aan de leden van de gemeenteraad

Raadsinformatiebrief 98

Helmond, 11 juli 2023

Onderwerp: Stand van zaken implementatie Omgevingswet

Zaaknummer: 51562032

Geachte leden van de gemeenteraad,

De Omgevingswet (Ow) treedt op 1 januari aanstaande in werking. Na herhaaldelijk uitstel gaat het er nu toch van komen, de grootste stelselwijziging in het fysieke domein wordt een feit. De invoering van de Omgevingswet heeft grote consequenties. Voor ons, als lokale overheid, maar ook voor inwoners en bedrijven die activiteiten uitvoeren in het fysieke domein.

We zijn al enkele jaren bezig met de voorbereidingen op de Ow. Daar waar bestuurlijke besluitvorming door uw raad nodig was, bent u hierin meegenomen. Onze organisatie werkt hard om onze bedrijfsvoering verder op orde te krijgen voor invoering van de Ow. Dit vraagt niet altijd bestuurlijke besluitvorming, maar we willen u wel graag meenemen in de stand van zaken en eventuele risico's die wij nog voorzien richting januari 2024.

Deze raadsinformatiebrief is een vervolg op de brief van 19 april 2022 (raadsinformatiebrief 2022-056). Ter informatie hebben we de infographic die als bijlage bij die brief was gevoegd, nogmaals bijgevoegd. De data in deze infographic zijn uiteraard inmiddels gewijzigd, maar de inhoudelijke informatie is nog steeds actueel.

Implementatiestrategie voor de Omgevingswet in Helmond

De implementatie van de Ow is in onze organisatie vormgegeven langs drie hoofdlijnen:

- de wet en haar instrumenten,
- het digitaal stelsel omgevingswet (DSO) en
- het 'anders werken'.

Wij nemen u via deze drie hoofdlijnen mee in de ontwikkelingen sinds april 2022 en de stappen die we nog gaan zetten.

De Ow en haar instrumenten

Het instrumentarium van de Ow is vormgegeven vanuit het principe van de beleidscyclus. De beleidscyclus start met de beleidsontwikkeling en gaat verder naar beleidsdoorwerking en –uitvoering. Vervolgens wordt via monitoring en evaluatie gekeken of de doelen in het beleid worden gerealiseerd. Op basis hiervan wordt het beleid eventueel aangepast en start de beleidscyclus opnieuw.

Omgevingsvisie

In de omgevingsvisie leggen we de ontwikkeling van Helmond naar 2040 in het ruimtelijk-fysieke domein vast. Dit gaat in ieder geval om de volgende onderwerpen: ruimte, bouwen, mobiliteit, water, milieu en gezondheid, natuur, landschap, energie en cultuurhistorie.

We hebben de inwoners van Helmond in de periode januari tot medio maart gevraagd om hun reactie te geven op de concept-Omgevingsvisie. In diezelfde periode hebben we het concept behandeld in uw

opiniecommissie (24 januari), in de externe klankbordgroep (31 januari) en is er nog een bijeenkomst geweest voor mede-overheden (2 maart).

Alle reacties zijn betrokken bij het opstellen van de ontwerp-Omgevingsvisie, die binnenkort door ons college wordt vrijgegeven voor inspraak. Deze zal ter visie liggen van 21 augustus tot en met 29 september. In die periode kan iedereen zienswijzen indienen op de omgevingsvisie. Deze worden verwerkt in de definitieve omgevingsvisie die dit najaar de procedure ingaat voor vaststelling in uw raad. Volgens de huidige planning zal dit op 9 januari zijn.

Onderdeel van de omgevingsvisie is een omgevings-effectrapportage (OER). De omgevings-effectrapportage is qua procedure en opbouw gebaseerd op de milieu-effectrapportage (MER). In de OER beschrijven we de effecten van de keuzes die in de omgevingsvisie worden gemaakt en welke kansen en risico's er zijn voor het realiseren van onze ambities. Ook worden er in de OER mitigerende en compenserende maatregelen voorgesteld om risico's te verkleinen of op te heffen. De OER is inmiddels afgerond en wordt tegelijkertijd met de omgevingsvisie ter inzage gelegd.

Zodra wij de ontwerp-Omgevingsvisie en de OER hebben vrijgegeven voor inspraak, zullen wij u hiervan via een aparte raadsinformatiebrief op de hoogte brengen. Wij gaan in deze brief ook in op de reacties die wij begin dit jaar op de concept-Omgevingsvisie hebben ontvangen en hoe we die hebben verwerkt in het ontwerp.

Omgevingsplan en Verordening Fysieke Leefomgeving

Alle gemeenten moeten uiterlijk eind 2031 een gebiedsdekkend omgevingsplan hebben, dat ontsloten wordt via het Digitaal Stelsel Omgevingswet. Hierin komen alle regels te staan voor de fysieke leefomgeving. Op dit moment werken we aan de basisstructuur van het omgevingsplan. Deze structuur wordt vervolgens gevuld met regels, waarbij wij streven naar zoveel mogelijk uniformiteit in onze gemeente. Wij zijn intussen ook bezig met het omgevingsplan voor Mierlo-Hout en gebruiken de ervaringen die we hiermee opdoen voor zowel de basisstructuur als voor de invulling van de regels.

Het ontwikkelen van het omgevingsplan is complex en vraagt meer tijd dan aanvankelijk gedacht. We zullen onderdelen van het omgevingsplan gefaseerd in de opiniecommissie bespreken, voordat we het geheel ter vaststelling aanbieden. Daarmee kunt u de ontwikkeling goed volgen en komt het eindproduct niet als een verrassing. Daarnaast stellen wij dit najaar een transitieplan op, om te komen tot een gemeentedekkend omgevingsplan uiterlijk eind 2031, of zoveel eerder als gewenst.

De Omgevingswet stelt dat alle activiteiten die wijzigingen aanbrengen in de fysieke leefomgeving opgenomen moeten worden in het omgevingsplan. Dit geldt ook voor activiteiten die nu in lokale verordeningen zijn vastgelegd. Denk aan het kappen van houtopstanden of het maken van een uitrit, die nu opgenomen zijn in de APV. Wij hebben de lokale regels die wijzigingen aanbrengen in de fysieke leefomgeving, bij elkaar gebracht in een concept-Verordening Fysieke Leefomgeving (VFL). Deze wordt te zijner tijd stapsgewijs overgenomen in het omgevingsplan. Wij brengen de VFL in de eerste helft van 2024 naar uw raad ter vaststelling.

Vanaf 1 juli vragen we initiatiefnemers om te schakelen naar een omgevingsplan

Het overgangsrecht bepaalt dat ontwerp-bestemmingsplannen die voor 1 januari 2024 zijn gepubliceerd, nog onder het huidige recht afgehandeld mogen worden. Het duurt gemiddeld een half jaar voordat een ontwerp-bestemmingsplan gepubliceerd kan worden. Wij nemen daarom vanaf 1 juli geen nieuwe bestemmingsplannen meer in behandeling en vragen initiatiefnemers om te schakelen naar een omgevingsplan. We communiceren dit ook extern.

Er kunnen tot 1 januari 2024 nog wel Wabo-afwijkvergunningen worden ingediend. Daarna worden dit 'vergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten' en ook hiervoor komt onder de Ow een andere systematiek.

Handelingsperspectief voor initiatiefnemers

We verwachten dat er vertraging gaat ontstaan bij de behandeling van plannen die niet rechtstreeks in het omgevingsplan passen. Dit komt omdat zowel wijzelf als initiatiefnemers moeten leren werken met een omgevingsplan of een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

We gaan initiatiefnemers daarbij helpen door het opstellen van een stroomschema dat inzicht geeft in de te volgen procedure. Daarnaast ontwikkelen we handreikingen voor het opstellen van een omgevingsplan en het opstellen van een aanvraag voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit. Ook gaan we een helpdesk inrichten waar medewerkers en externe partijen met vragen terecht kunnen.

Aanpassing van werkprocessen

De Ow gaat uit van een snelle en efficiënte dienstverlening. De behandeltermijn voor de aanvraag van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit gaat van 26 naar 8 weken. Dit heeft consequenties voor interne werkprocessen en samenwerkingsafspraken met ketenpartners. Het voortraject van vergunningaanvragen wordt daarmee steeds belangrijker. Wij hebben daarom vorig jaar de 'omgevingstafel' geïntroduceerd. Daarin worden initiatieven voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit door een integraal team snel beoordeeld op wenselijkheid en haalbaarheid.

Er zijn nog een aantal andere werkprocessen beschreven. Deze worden het aankomende jaar op volgorde van prioriteit geïmplementeerd in de organisatie. Voor alle processen ontwikkelen we prestatie-indicatoren waarmee we de voortgang kunnen monitoren. Een prestatie-indicator is bijvoorbeeld de doorlooptijd voor het afhandelen van een vergunning en de tevredenheid van aanvragers en initiatiefnemers over de dienstverlening.

Raadsbesluiten

Uw raad heeft het afgelopen jaar verschillende besluiten genomen en verordeningen vastgesteld die noodzakelijk waren voor inwerkingtreding van de Ow. Dit waren:

- het adviesrecht voor de raad bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten
- de participatieplicht bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten
NB. Het participatiebeleid is inmiddels ook in concept gereed en wordt na de zomervakantie aangeboden ter vaststelling
- de verordening uitvoering en handhaving omgevingsrecht
- de verordening op de adviescommissie ruimtelijke kwaliteit, inclusief de tijdelijke verordening om hiermee al te kunnen werken voordat de Omgevingswet in werking is getreden en de benoeming van een nieuw lid. De adviescommissie heeft inmiddels haar eerste vergaderingen gehad.
- de verordening nadeelcompensatie
- het delegatiebesluit voor het wijzigen van (delen van) het omgevingsplan.

Er resteren nog twee zaken waarover uw raad een besluit moet nemen:

- wijzigingen in de inspraakverordening als gevolg van gewijzigde juridische grondslagen. Hiervoor komt nog een apart voorstel naar uw raad.
- wijzigingen in de Legesverordening. Deze loopt mee met de begrotingsbehandeling 2024.

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet

We gaan straks werken met het 'Digitaal Stelsel Omgevingswet' (DSO). Het DSO wordt gevormd door de landelijke voorziening DSO (lv-DSO) en de hierop aangesloten software van alle overheden. Met het DSO moeten inwoners, bedrijven en initiatiefnemers straks de volgende handelingen kunnen uitvoeren:

- Het bekijken van regels op de kaart (vanuit het digitale omgevingsplan);
- Het uitvoeren van een vergunningcheck;
- Het indienen van vergunningaanvragen en meldingen.

Wij hebben hiervoor inmiddels de benodigde software aangeschaft, ingericht en aangesloten op de lv-DSO.

‘Anders werken’

De Ow gaat uit van een andere manier van werken: opgavegericht, integraal, van 'buiten naar binnen' en participatief. Dit is een maatschappelijke ontwikkeling die al langer zichtbaar is en dit vraagt iets van onze organisatie. De Ow is daarin niet leidend, maar wel een belangrijk vliegwiel.

Deze manier van werken komt tot uitdrukking in, bijvoorbeeld:

- de introductie van de omgevingstafel voor integraal adviseren,
- het werken met prestatie-indicatoren voor een efficiënte en klantgerichte dienstverlening,
- de doorontwikkeling van de beleidscyclus om de realisatie van onze opgaven nog beter te ondersteunen,
- de ontwikkeling en verankering van het participatiebeleid in onze organisatie.

Dit is een proces van lange adem en heeft voortdurend onze aandacht.

Communicatie in- en extern

Het aankomende half jaar gaan we nog flinke stappen zetten in het aanpassen van onze website, het ontwikkelen van flyers en handreikingen en een lijst met veelgestelde vragen, zodat we collega's en externe partijen zo goed mogelijk van informatie kunnen voorzien.

Tot slot

Er wordt door onze medewerkers volop gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet. Heel veel zaken zijn inmiddels geregeld of liggen op schema voor afronding. De minimaal noodzakelijke actiepunten voor inwerkingtreding, zoals geformuleerd door de VNG, zijn op 1 januari afgerond.

Tegelijkertijd moeten we ook verwachtingen managen. Als 'de knop' op 1 januari aanstaande omgaat, dan zal niet alles gelijk goed verlopen. We houden rekening met vertragingen, vragen en uitzoekwerk. Er zullen ongetwijfeld soms dingen fout gaan die gecorrigeerd moeten worden.

Door dit met een open vizier tegemoet te treden en te handelen waar nodig, verwachten we in de loop van 2024 deze nieuwe manier van werken steeds beter in de vingers te krijgen. Uiteindelijk leren we vooral door het 'gewoon te doen'.

We hopen u hiermee voorlopig voldoende geïnformeerd te hebben.

Wij zullen u in de loop van dit najaar nogmaals op de hoogte brengen van de stand van zaken en het verloop van het implementatieproces naar 1 januari.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Helmond,

mevr. P.J.M.G. Blanksma-van den Heuvel
burgemeester

H.J. de Ruiter
secretaris

Bijlage: infographic

De Omgevingswet in Helmond

Informatie voor raadsleden

De Omgevingswet komt eraan! Per 1 januari 2023 bundelt en vereenvoudigt deze wet 26 bestaande wetten en tientallen uitvoeringsregels in het fysieke domein. De nieuwe Omgevingswet geeft meer ruimte aan gemeenten om eigen keuzes te maken. Zo zijn we beter toegerust op alle opgaven die we hebben zoals de energietransitie, de woningbouwopgave, een gezonde leefomgeving en de bescherming van onze natuur en biodiversiteit. Ook is er meer ruimte voor initiatiefnemers (zoals bewoners en ondernemers) voor ideeën en initiatieven.

De regels worden duidelijker, overzichtelijker en toegankelijker gemaakt. En procedures voor vergunningaanvragen duren maximaal 8 weken. Kijk ook op www.helmond.nl/omgevingswet.

Doelen van de Omgevingswet

Maatschappelijk doel van de Omgevingswet

Staat in de wet zelf:

1. Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit,
2. Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving om maatschappelijke behoeften te vervullen.

Verbeterdoelen

Vloeien voort uit de manier waarop de wet is opgebouwd en de 'geest van de wet':

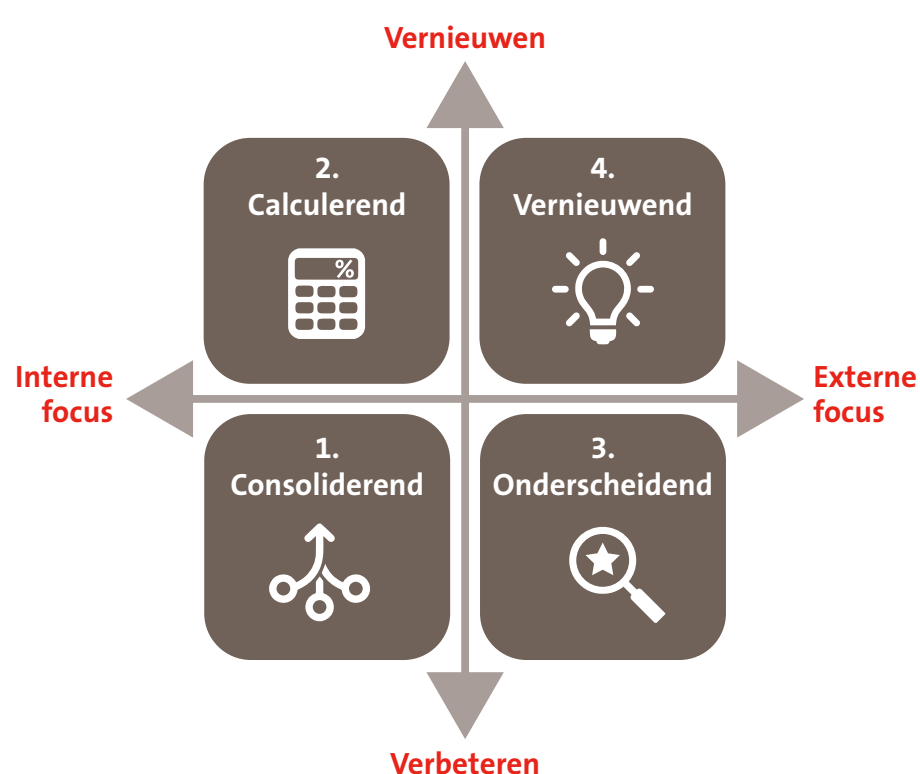
1. Inzichtelijk omgevingsrecht: De regels worden duidelijker, overzichtelijker en toegankelijker gemaakt
2. Leefomgeving centraal: een samenhangende benadering van de leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving.
3. Ruimte voor maatwerk: Er is meer ruimte voor gebiedsgericht maatwerk en het maken van eigen afwegingen.
4. Snellere en betere besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

Invoeringsstrategie en rol van de raad

Invoeringsstrategie in Helmond

De Omgevingswet geeft meer ruimte voor lokaal maatwerk en voor het toepassen van 'uitnodigingsplanologie'. De gemeenteraad kiest hoever ze hierin wil gaan. In Helmond besloot de gemeenteraad tot een overwegend consoliderende invoeringsstrategie. Deze strategie gaat uit van bestaand beleid en bestaande regels, met oog voor verbeteringsmogelijkheden.

De rol van de raad

De raad heeft verschillende rollen: een kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol. De Omgevingswet doet een stevig appèl op helderheid in deze rollen en de taakverdeling tussen de raad en het college. De lijn is: de raad stelt de ambities, doelen en kaders vast. De raad doet dit door alle meningen en geluiden uit de samenleving mee te wegen en genomen keuzes uit te leggen. Het college voert het beleid uit. De raad controleert vervolgens of de uitvoering goed verloopt en de doelen gehaald worden of dat er bijsturing nodig is.

De Omgevingswet in Helmond

Informatie voor raadsleden

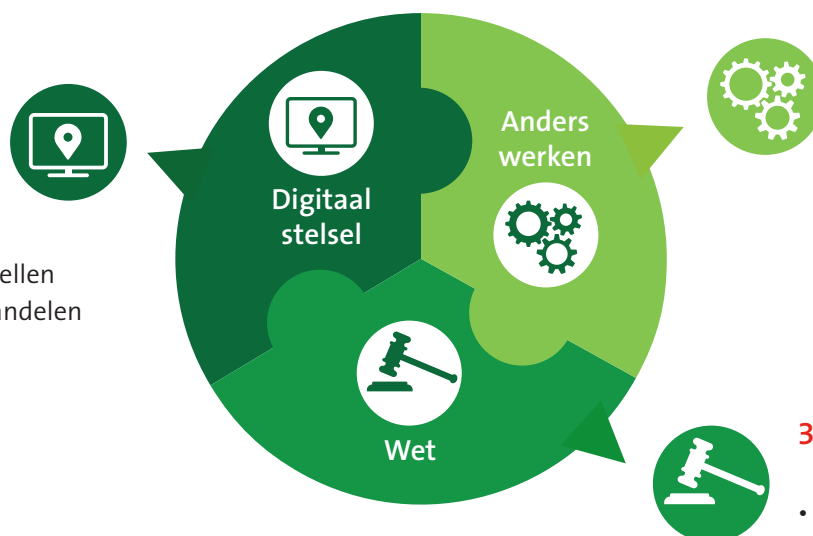
Instrumenten en besluitvorming

De Omgevingswet introduceert nieuwe instrumenten en een andere manier van werken in het fysieke domein. Dit is een grote opgave en vraagt veel inzet van de organisatie. Deze veranderingen zijn ondergebracht in 3 hoofdonderwerpen:

1. Het digitaal stelsel omgevingswet (DSO)

Dienstverlening, bedrijfsvoering en ondersteunende software op orde:

- Omgevingsplan maken en beschikbaar stellen
- Vergunning checks kunnen maken en beschikbaar stellen
- Aanvragen en meldingen kunnen ontvangen en afhandelen
- Proces- en ketengericht werken

2. Anders werken

Vanuit opgaven, ambities en doelen:

- Van buiten naar binnen
- Integraal gewogen
- Kijken naar wat er kan..
- Met de samenleving

3. De ontwikkeling van het wetsinstrumentarium

- Opstellen omgevingsvisie
- Opstellen omgevingsplannen en -programma's

Besluitvorming voor de raad

De raad moet een aantal besluiten nemen om de wet uit te kunnen voeren. Besluiten met een harde deadline moet de raad nemen voordat de wet in werking is getreden. Voor andere besluiten is nog wat langer de tijd. Soms is er wel een wens om hier vaart mee te maken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de omgevingsvisie en het omgevingsplan. En sommige besluiten zijn optioneel.

- harde deadline voor dit besluit
- er is nog meer tijd voor dit besluit, maar we willen hier zelf vaart mee maken
- geen verplicht besluit

Q2
2022

Adviesrecht raad

Initiatieven die niet passen in het omgevingsplan noemen we een 'buitenplanse omgevingsplanactiviteit'. Het college is bevoegd om deze aanvragen af te handelen. De raad kan gevallen aanwijzen waarin ze voorafgaand een advies wil uitbrengen over zo'n initiatief. Dit advies is bindend voor het college.

Participatieplicht

De raad kan gevallen aanwijzen waarin een participatieproces (door de initiatiefnemer) verplicht is. Dit kan alleen bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Wijzigen verordeningen

De Omgevingswet wijzigt de juridische grondslag van een aantal bestaande verordeningen. Deze moeten opnieuw vastgesteld worden door de raad. Het gaat om de volgende verordeningen: verordening planschade (wordt nadeelcompensatie), verordening kwaliteit VTH, inspraakverordening en mandaatregister.

Gemeentelijke adviescommissie (ruimtelijke kwaliteit)

Deze vervangt de huidige monumentencommissie en welstandscommissie. Deze commissie is verplicht voor gemeenten met rijksmonumenten en moet door de raad benoemd zijn voordat de wet in werking treedt.

Delegatiebesluit wijzigen omgevingsplan

De raad kan de vaststelling van delen van een omgevingsplan delegeren aan het college. Hiervoor moet de raad een apart delegatiebesluit nemen.

Q3
2022

Q4
2022

Legesverordening (jaarlijks)

Door de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging bouwen (Wkb) verandert de mogelijkheid om kosten te verhalen voor het in behandeling nemen van aanvragen en omgevingsplannen en het houden van toezicht. Het gaat zowel om verhaalbare activiteiten als om de kostentoerekening aan deze activiteiten. De nieuwe legesverordening loopt mee met de reguliere PC-cyclus, tenzij de inwerkingtredingsdatum een apart raadsbesluit vraagt.

Omgevingsvisie en omgevingseffectrapportage

Hierin staat de ontwikkelingsrichting voor onze stad naar 2040. De omgevingsvisie is integraal opgesteld, maakt keuzes waar nodig en is sturend en uitnodigend voor ontwikkelingen in de stad in het fysieke domein. Bij de omgevingsvisie hoort een omgevingseffectrapportage, waarin de consequenties van de keuzes in de omgevingsvisie zijn verantwoord.

Omgevingsplan 't Hout

Hierin komen alle regels te staan die we stellen aan de fysieke leefomgeving. Gemeenten moeten uiterlijk eind 2029 één gebiedsdekkend omgevingsplan hebben. We starten met het omgevingsplan voor 't Hout. Daarna nemen we gebiedsgewijs de rest van Helmond op in het omgevingsplan.

Verordening fysieke leefomgeving (VFL)

Dit is een tijdelijk instrument, totdat we een gebiedsdekkend omgevingsplan hebben. In de VFL staan onze lokale regels voor de fysieke leefomgeving bij elkaar. Uiteindelijk gaan deze op in het omgevingsplan.

Gemeente Helmond

